

הלכות מיוחדות לראש השנה שנת תשפ"א. (תהא שנת פלאות אמיתיות).

הכנות משבת ליום ראשון

כבר 11 שנים שלא היה לנו יום ראשון של ראש השנה בשבת. ועלינו לרענן את ההלכות:

מבואר בשו"ע (סי' תקג וסי' תרסז) שאסור לעשות מיום ראשון ליום (או לליל) השני שום מלאכה ואפילו רק רחיצת כוסות או סידור הבית. וזה אסור אפילו בשני ימי ראש השנה (כי רק להחמיר אמרין שהם כיומא אריכתא ולא להקל). וכל שכן השנה שיום הראשון הוא שבת, שהיא חמורה מיום טוב, ובוודאי אי אפשר להכין ממנה ליום טוב, וגם לא על ידי עירוב תבשילין.

אבל החיי אדם (כלל קנג אות ו, והמשנ"ב סי' תרסז ושאר פוסקים העתיקו זאת להלכה) ייסד לנו שאם מתקיימים שלושה תנאים, מותר להכין מיו"ט ראשון ליו"ט שני:

- א. שהמעשה קל וגם אינו בגדר של גמר ענין (כמו להביא שולחן מוכן למקום);
- ב. שעושים זאת בעוד היום גדול באופן שלא ניכר שזה דווקא עבור הלילה;
- ג. שזה לצורך מצוה, כמו סעודת יו"ט, או שבלילה תהיה לו טירחה יותר גדולה בכך.

עפ"ז מורים בעלי ההוראה (ארחות שבת פכ"ב הל' קעד-קעה) שמותר להוציא ביו"ט ראשון אוכלים מהקפאה ע"מ שיפשירו לצורך סעודה ליל יו"ט שני, אם מוציאים זאת בעוד היום גדול שלא ניכר שעושים כן דווקא לצורך הלילה, ובאופן שאם יוציאו אותם רק לאחר השקיעה – הם לא יהיו מוכנים לסעודת הלילה.

ונראה שהיתר זה מועיל גם להשנה שיו"ט ראשון חל בשבת, כי אחרי שנקטנו שבכהאי גוונא "איין איסור הכנה", אי"כ אפילו מהשבת לחול גמור – אם המעשה יעמוד בג' התנאים הנ"ל יהא מותר.

אבל השנה שהוא שבת יש לזכור שחוץ מאיסור הכנה יש גם איסור בורר, ולעיתים בהוצאת מאכלים מהמקפיא יש חשש של בורר, כי אע"פ שמוציאים 'אוכל' מתוך שאר הדברים הנמצאים בפריזר, אבל אין זה סמוך לסעודה וע"מ לאכול מיד. [ועיין בארחות שבת פ"ג הערה נד בדעת הגרש"ז אויערבאך בזה]. לכן צריכה האשה להתחכם ולסדר בפריזר את המאכלים שהיא רוצה להוציא בשבת, שיהיו ראשונים בקידמת הפריזר. ובלאו הכי צריך לעשות כך, כי יש בפריזר מאכלים שהם מוקצה, כמו בשר חי ועוד. וביו"ט אינם מוקצים מפני שניתן לבשל, אבל בשבת הם מוקצה, ולכן יש לשים את המאכלים שרוצים לטלטל בשבת מהפריזר – בקידמת הפריזר.

- כיוצ"ב גם סידור הבית לקראת סעודת הלילה שניה של ראש השנה, מותר לה שתיעשה רק כשהיא נעשית בעוד היום גדול, ולא ניכר שעושים כן לכבוד משבת ליום שאחריו.

הבדלה וקידוש - מוצאי שבת וליל יום טוב

- כאשר יום טוב חל ביום ראשון בשבוע, הוא נכנס כאשר השבת יוצאת. יש לנו איפוא לעשות שתי חובות יחדיו על כוס היין: הבדלה על צאת השבת, וקידוש על כניסת היום טוב.
- סדר הקידוש במקרה כזה מורכב, וסידרו הוא "יקנה"ז" (יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן), היינו ברכת בורא פרי הגפן על היין, ברכת קידוש על כניסת היום טוב, ברכת בורא מאורי האש על הנר, ברכת המבדיל בין קודש לקודש, וברכת שהחיינו (זמן) כמו בכל ליל יום טוב.
- אם בירך בטעות "ברוך המבדיל בין קודש לחול" לא יצא ידי חובה, וצריך שוב לברך (על כוס היין) את הברכה כראוי, בסיום "המבדיל בין קודש לקודש".
- אין מברכים על הבשמים בקידוש זה, כי מפיגים את הצער על עזיבת הנשמה היתרה במאכלי החג הערבים.
- הנר צריך להיות אבוקה, ולכן יש להכין מראש נר כפול, קטנצ'יק, דבוק אל פחית נרות, או לשים פתיל נוסף ליד פחית נר רגילה. ובליל שני של ראש השנה, אחר שאשה מדליקה את נרות החג (לפני הקידוש של הבעל), להעיב אש אל הנר הקטן הזה, שישאר שם עד יכבה.
- יש להכין נר נשמה הדולק 48 שעות, כדי שממנו אפשר יהיה להדליק נרות של ליל שני של ר"ה (במוצאי שבת), וכן כדי שביום שני של ראש השנה (יום ראשון בשבוע), יוכלו להעביר ממנו אם ירצו להדליק את הגז לבישול או לחימום אוכל.
- הראשונים נחלקו אם עיקר היקנה"ז הוא הבדלה של מוצאי שבת, או קידוש של ליל יום טוב. וכמה נפק"מ בדבר. (והובא בטושו"ע סי' רצו ס"ב). והעיקר שהעיקר הוא קידוש של ליל יום טוב, ואגב רוכבת עליו גם ההבדלה. וכמה נקפ"מ בדבר:
 - א. יש לעמוד כמו בקידוש (ולא לשבת כמו בהבדלה).
 - ב. גם הנשים וכל בני הבית טועמים מהיין כמו בקידוש, (ולא כבהבדלה שאין טועמים).
 - ג. שאין ממלאים את הכוס עד שישפך, כמו בקידוש (ולא כמו בהבדלה).
 - ד. שניתן לעשות קידוש זה על פת (כשאין יין), כמו בקידוש ליל שבת וחג (ולא כהבדלה).

הכנת שתי זוגות פמוטים

- יש להכין שתי זוגות פמוטים, אחד לליל שבת, והשני לליל ב' דר"ה (מוצאי שבת).
- על האשה לזכור שבלייל שבת מברכים "להדליק נר שבת ויום טוב", ובמוצאי שבת תברך "להדליק נר של יום טוב". ויש על האשה לזכור שבמוצאי שבת אחרי צאת הכוכבים, אם התפללה ערבית של יו"ט ואמרה "ותודיענו" (שהוא במקום אתה חוננתנו) - היא יכולה לעשות מלאכות המותרות ביו"ט. ואם לא התפללה ערבית ולא אמרה "ותודיענו", תאמר לפני שמדליקה "ברוך המבדיל בין קודש לקודש" בלי שם ומלכות.
- עדיף שלא להדליק נר יום טוב שני, עד שיבוא הבעל מבית הכנסת אחרי התפילה, ולהדליק את הנרות בסמוך לפני התחלת סעודת יו"ט.